CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD | | | |

PESEL | | | | | | | | | | | |

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **M-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny *Formuła 2023*

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE (22)

dla:
1) absolwentów, **którzy rozpoczęli kształcenie w 2022 r., i ukończyli w 2026 r.**:
   a) **4-letnie liceum ogólnokształcące**
   b) **szkołę artystyczną** realizującą program 4-letniego liceum ogólnokształcącego
2) osób, które posiadają świadectwo ukończenia 4-letniego liceum ogólnokształcącego na podstawie **egzaminów eksternistycznych**
3) absolwentów **ponadpodstawowych szkół średnich**
4) absolwentów oddziałów międzynarodowych w 4-letnim albo 3-letnim liceum ogólnokształcącym, posiadających **dyplom IB** (*International Baccalaureate*)
5) osób, które posiadają świadectwo lub inny dokument – potwierdzające wykształcenie średnie lub średnie branżowe – wydane **za granicą**, ale nieuprawniające do podjęcia studiów w Rzeczypospolitej Polskiej

Poziom rozszerzony

Symbol arkusza
MWHP-R0-**100**-2605

DATA: **12 maja 2026 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS TRWANIA: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 30 stron (zadania 1–18).
   Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Symbol zamieszczony przy zadaniu zamkniętym oznacza, że rozwiązanie tego zadania musisz przenieść na kartę odpowiedzi. Ocenie podlegają wyłącznie odpowiedzi zaznaczone na karcie odpowiedzi.
4. Odpowiedzi do zadań zamkniętych oznaczonych symbolem zaznacz na karcie odpowiedzi w części przeznaczonej dla zdającego:
   - zamaluj ■ pola do tego przeznaczone
   - błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⦻ i zaznacz właściwe.
5. Odpowiedzi do pozostałych zadań zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
6. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
7. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora. Tabelki są umieszczone na marginesie przy wybranych zadaniach.
9. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
10. Możesz korzystać z kalkulatora prostego.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

Zadanie 1.

Mapa. Podział administracyjny Rzeczypospolitej Polskiej

Tekst. O jednej z mniejszości

Mniejszość etniczna, do której przynależność podczas przeprowadzonego w 2011 r. narodowego spisu powszechnego zadeklarowało 1828 obywateli polskich, w tym: w województwie [oznaczonym na mapie literą A] – 539 osób. W Polsce zatracili znajomość swojego ojczystego języka, pozostali natomiast wierni religii muzułmańskiej.

Na podstawie: www.gov.pl

1.1.
0–1

Zadanie 1.1. (0–1)

Podaj nazwę województwa oznaczonego na mapie literą A oraz nazwę prawnie uznanej w Rzeczypospolitej Polskiej mniejszości narodowej zamieszkującej południowo-wschodnią część tego województwa.

Nazwa województwa: .....

Nazwa mniejszości narodowej: .....

Zadanie 1.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W rozumieniu ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym mniejszość narodowa różni się od etnicznej tym, że

A. dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji.
B. jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej.
C. jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat.
D. jej członkowie utożsamiają się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

Zadanie 1.3. (0–1)

Podaj nazwę prawnie uznanej w Rzeczypospolitej Polskiej mniejszości etnicznej, której dotyczy tekst.

1.3.
0–1

.....

Zadanie 2. (0–1)

Fragment ustawy

Art. 2. 1. [Ta organizacja] jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych.
2. [Ta organizacja] samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwala akty wewnętrzne dotyczące […] działalności.
3. [Ta organizacja] opiera działalność na pracy społecznej swoich członków. Do prowadzenia swych spraw […] może zatrudniać pracowników, w tym swoich członków.

Dz.U. z 2020 r. poz. 2261 (stan prawny na dzień 29 stycznia 2026 r.).

Rozstrzygnij, czy przytoczony fragment ustawy dotyczy fundacji. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do przytoczonego fragmentu ustawy.

2.
0–1

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–1)

Wykresy. Odsetek osób migrujących do Polski i z Polski według państw w 2023 r.

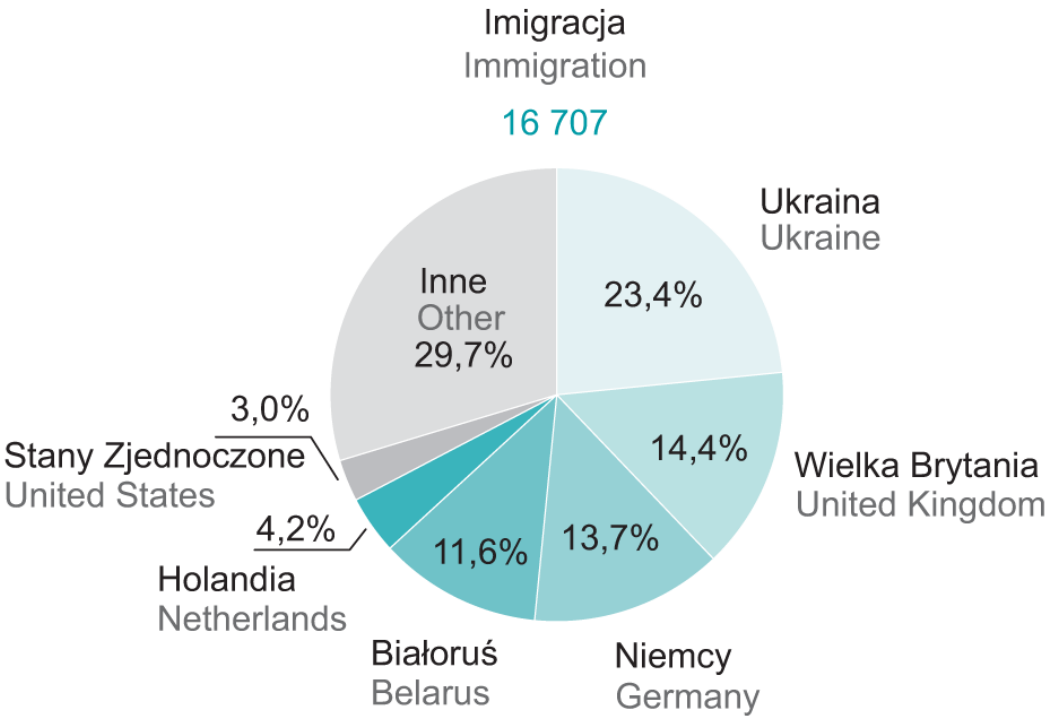

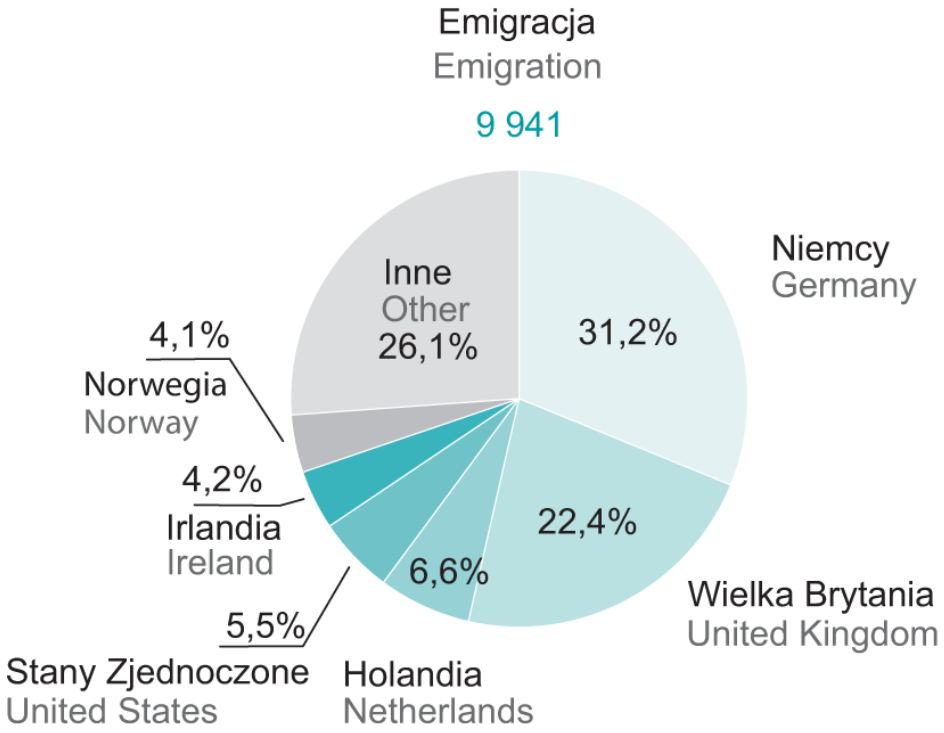

Rocznik Demograficzny 2024, Warszawa 2024, s. 523.

Na podstawie wykresów oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W 2023 r. Polska zanotowała ujemne saldo migracji.	**P**	**F**
W 2023 r. odsetek osób wyjeżdżających z Polski do Stanów Zjednoczonych był wyższy o 2,5% od odsetka osób przyjeżdżających do Polski z tego państwa.	**P**	**F**

Zadanie 4.

Fragment ustawy

Art. 2. 1. [Dokument ten] może być przyznan[y] osobie, która deklaruje przynależność do Narodu Polskiego i spełni łącznie następujące warunki:
1) wykaże swój związek z polskością przez przynajmniej podstawową znajomość języka polskiego, który uważa za język ojczysty, oraz znajomość i kultywowanie polskich tradycji i zwyczajów;
2) […] złoży pisemną deklarację przynależności do Narodu Polskiego;
3) wykaże, że jest narodowości polskiej lub co najmniej jedno z jej rodziców lub dziadków albo dwoje pradziadków było narodowości polskiej, albo przedstawi zaświadczenie organizacji polskiej lub polonijnej potwierdzające aktywne zaangażowanie w działalność na rzecz języka i kultury polskiej lub polskiej mniejszości narodowej przez okres co najmniej ostatnich trzech lat. […]
2. [Dokument ten] może być przyznan[y] osobie:
1) nieposiadającej w dniu złożenia wniosku o wydanie [tego dokumentu] oraz w dniu jego przyznania […] obywatelstwa polskiego lub
2) nieposiadającej zezwolenia na pobyt stały na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub
3) posiadającej status bezpaństwowca.

Dz.U. z 2023 r. poz. 192 z późn. zm. (stan prawny na dzień 27 stycznia 2026 r.).

Zadanie 4.1. (0–1)

Podaj nazwę dokumentu przyznawanego na podstawie przepisów przytoczonej ustawy.

.....

4.1.
0–1

Zadanie 4.2. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń dotyczących dokumentu przyznawanego na podstawie przepisów przytoczonej ustawy. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Ten dokument może otrzymać osoba niemająca żadnego obywatelstwa.	**P**	**F**
Otrzymanie tego dokumentu jest równoznaczne z nabyciem obywatelstwa polskiego.	**P**	**F**

Zadanie 5.

Fragmenty artykułu naukowego

Fragment 1.
[M]yśl […] [g]łosi […], że państwo stanowi zbiór niezależnych jednostek, które współpracują […] jedynie w celu osiągnięcia własnego, indywidualnego, samodzielnie określonego dobra. […] [U]znaje, iż wobec konkurujących ze sobą różnych dóbr będących przedmiotem pragnień jednostek, polityka może być jedynie sztuką umożliwiającą pokojowe współistnienie ludzi. […] [D]ziałalność polityczna […] służy zapewnieniu warunków realizacji niezależnych od państwa celów jednostek. W [takim] państwie sprawiedliwość oznacza równe potraktowanie wszystkich jednostkowych dążeń i preferencji, sprowadza się do ustalonych publicznie procedur podejmowania decyzji.

Fragment 2.
Myśl tomistyczna […] głosi społeczną naturę człowieka, uczy, że tylko wspólnymi „siłami" ludzie mogą uzyskać swoje człowieczeństwo, a więc stać się istotami rozumnymi i moralnymi, że w swoim rozwoju są oni nawzajem od siebie zależni. […] Owo dobro wspólne to konkretne wartości zapewniające każdemu członkowi wspólnoty dobre ludzkie życie, zatem z dobrem wspólnym nieodłącznie idzie w parze wewnętrzne […] dobro jednostek. W myśli tomistycznej dobro wspólne jest wartością przedspołeczną, wpisaną w cel każdej istoty ludzkiej, jako tej, która dąży do pełni swego rozwoju, i tak pojmowane, stanowi zasadę bytu; z drugiej zaś strony, jest celem możliwym do osiągnięcia jedynie w społecznym współdziałaniu i w tym ujęciu, stanowi ono zasadę działania. […] Tomiści wskazują, że do osiągnięcia tego celu niezbędne są instrumenty polityczne, przede wszystkim prawo jako uszczegółowiona norma wykonawcza zasady wspólnego dobra ogłoszona i egzekwowana przez społeczny autorytet. W myśli tomistycznej państwo jest wyrazem łączących jednostki zależności moralnych, jest wspólnotą celu, a jako konieczne do uformowania ludzkiej natury, jest ono „konieczne z natury".

J. Turek, *Dobro wspólne w myśli politycznej* […], „Annales. Etyka w życiu gospodarczym", 8,1 (2005), s. 131.

Zadanie 5.1. (0–1)

5.1.
0–1

Podaj nazwę ideologii, którą scharakteryzowano we fragmencie 1. artykułu naukowego.

.....

Zadanie 5.2. (0–2)

5.2.
0–1–2

Porównaj relację między jednostką a państwem przedstawioną we fragmencie 1. artykułu naukowego z relacją przedstawioną we fragmencie 2. Na podstawie obu fragmentów podaj dwie różnice.

Różnica 1.: .....

.....

.....

.....

Różnica 2.: .....

.....

.....

.....

Zadanie 5.3. (0–1)

5.3.
0–1

Na podstawie obu fragmentów artykułu naukowego sformułuj argument do tezy: *Dla jednostek korzystna jest realizacja idei dobra wspólnego*.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–1)

Fragment sprawozdania

Najnowsze orzecznictwo Sądu Najwyższego jednoznacznie świadczy o pilnej potrzebie interwencji ustawodawcy w celu rozstrzygnięcia wątpliwości co do tego, czy bliskim osoby ciężko poszkodowanej w wypadku przysługuje roszczenie o zadośćuczynienie wobec sprawcy wypadku.

Uwagi o stwierdzonych nieprawidłowościach […] *za rok 2020*, www.sn.pl

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B oraz odpowiedź 1., 2. albo 3.

Przytoczony fragment sprawozdania świadczy o występowaniu

A.	luki prawnej,	co jest naruszeniem zasady	**1.**	spójności systemu prawnego.
			2.	zupełności systemu prawnego.
B.	sprzeczności norm prawnych,		**3.**	hierarchiczności systemu prawnego.

Zadanie 7.

Fragment jednej z polskich konstytucji

Artykuł 36.

Senat składa się z członków wybranych przez poszczególne województwa w głosowaniu powszechnem, tajnem, bezpośredniem, równem i stosunkowem[1]. Każde województwo stanowi jeden okrąg wyborczy […]. Prawo wybierania do Senatu ma każdy wyborca do Sejmu, który w dniu ogłoszenia wyborów ukończył lat 30 […]. Prawo wybieralności ma każdy obywatel, posiadający prawo wybierania do Senatu, […] o ile z dniem ogłoszenia wyborów ukończył lat 40.

Kadencja Senatu rozpoczyna się i kończy z kadencją Sejmową.

Nikt nie może być jednocześnie członkiem Sejmu i Senatu.

isap.sejm.gov.pl

[1] Stosunkowem – proporcjonalnym.

Zadanie 7.1. (0–2)

7.1.
0–1–2

Odwołując się do przytoczonego fragmentu konstytucji oraz do rozwiązań prawnych w analogicznym zakresie obowiązujących obecnie w Rzeczypospolitej Polskiej, podaj dwie różnice dotyczące wyborów do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

Różnica 1.

- rozwiązanie przyjęte w przytoczonym fragmencie konstytucji:

.....

.....

.....

- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące:

.....

.....

.....

Różnica 2.

- rozwiązanie przyjęte w przytoczonym fragmencie konstytucji:

.....

.....

.....

- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące:

.....

.....

.....

Zadanie 7.2. (0–1)

7.2.
0–1

Rozstrzygnij, czy przytoczony fragment pochodzi z *Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej* z 22 lipca 1952 r. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do rozwiązań ustrojowych.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 8.

Fragment *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Art. 213. 1. […] stoi na straży wolności słowa, prawa do informacji oraz interesu publicznego […].
2. […] wydaje rozporządzenia, a w sprawach indywidualnych podejmuje uchwały.

Dz.U. z 1997 r. nr 78 poz. 483 z późn. zm. (stan prawny na dzień 27 stycznia 2026 r.).

Zadanie 8.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Przytoczony fragment *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* dotyczy

A. Rady Gabinetowej.
B. Najwyższej Izby Kontroli.
C. Rady Bezpieczeństwa Narodowego.
D. Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

8.2.
0–1–2

Zadanie 8.2. (0–2)

Uzupełnij zdania. Wpisz:

- **nazwę jednoosobowego organu konstytucyjnego (1.)**
- **nazwę organu powołującego (2.)**
- **okres kadencji (3.).**

Innym niż opisany w przytoczonym fragmencie *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

organem stojącym na straży wolności słowa jest **(1.)** …… .

Ten organ jest powoływany przez **(2.)** ……..…..…… za zgodą Senatu.

Kadencja tego organu wynosi **(3.)** ……..…….. .

Zadanie 9.

Tekst prasowy. O planowanym referendum

Opozycja w radzie miejskiej nie zrezygnuje z planów odwołania [prezydenta miasta].
Te plany to referendum, które najwcześniej może się odbyć 10 miesięcy po wyborach.
A to oznacza, że […] podpisy pod wnioskiem moż[na] zacząć zbierać od 21 lutego 2025 r.
W ciągu 60 dni będzie musiało się zebrać tych podpisów ponad 46 tys.

K. Kaczorowska, […] *problem z dyplomem MBA i nie tylko. Ale rezygnować nie zamierza*, „Polityka”, nr 49, 2024, s. 37.

Fragment ustawy

Art. 4. Referendum przeprowadza się, z zastrzeżeniem art. 5 ust. 1, z inicjatywy organu stanowiącego danej jednostki samorządu terytorialnego lub na wniosek co najmniej:
1) 10% uprawnionych do głosowania mieszkańców gminy albo powiatu;
2) 5% uprawnionych do głosowania mieszkańców województwa.
Art. 55. 1. Referendum jest ważne, jeżeli wzięło w nim udział co najmniej 30% uprawnionych do głosowania, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Referendum w sprawie odwołania organu jednostki samorządu terytorialnego pochodzącego z wyborów bezpośrednich jest ważne w przypadku, gdy udział w nim wzięło nie mniej niż 3/5 liczby biorących udział w wyborze odwoływanego organu.
Art. 56. 1. Wynik referendum jest rozstrzygający, jeżeli za jednym z rozwiązań w sprawie poddanej pod referendum oddano więcej niż połowę ważnych głosów.
2. Wynik referendum gminnego w sprawie samoopodatkowania się mieszkańców na cele publiczne jest rozstrzygający, jeżeli za samoopodatkowaniem oddano co najmniej 2/3 ważnych głosów.

Dz.U. z 2025 r. poz. 472 (stan prawny na dzień 27 stycznia 2026 r.).

Zadanie 9.1. (0–1)

Na podstawie przytoczonego tekstu prasowego i zacytowanego fragmentu ustawy oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Warunkiem ważności rodzaju referendum, o którym mowa w przytoczonym tekście prasowym, jest frekwencja wynosząca co najmniej 30% uprawnionych do głosowania.	**P**	**F**
Wynik referendum, o którym mowa w przytoczonym tekście prasowym, jest rozstrzygający, jeśli za jednym z rozwiązań oddano ponad 50% ważnych głosów.	**P**	**F**

9.2.
0–1–2

Zadanie 9.2. (0–2)

Odwołując się do przytoczonego fragmentu ustawy oraz do rozwiązań prawnych dotyczących referendum ogólnokrajowego obowiązujących obecnie w Rzeczypospolitej Polskiej, podaj różnice między referendum lokalnym a referendum ogólnokrajowym – we wskazanych zakresach.

Różnica w zakresie podmiotów inicjujących referendum

- referendum lokalne:

.....

.....

.....

.....

- referendum ogólnokrajowe:

.....

.....

.....

.....

Różnica w zakresie wymaganej frekwencji

- referendum lokalne:

.....

.....

.....

.....

- referendum ogólnokrajowe:

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10.

Schemat. Wybór organów samorządu terytorialnego w Polsce

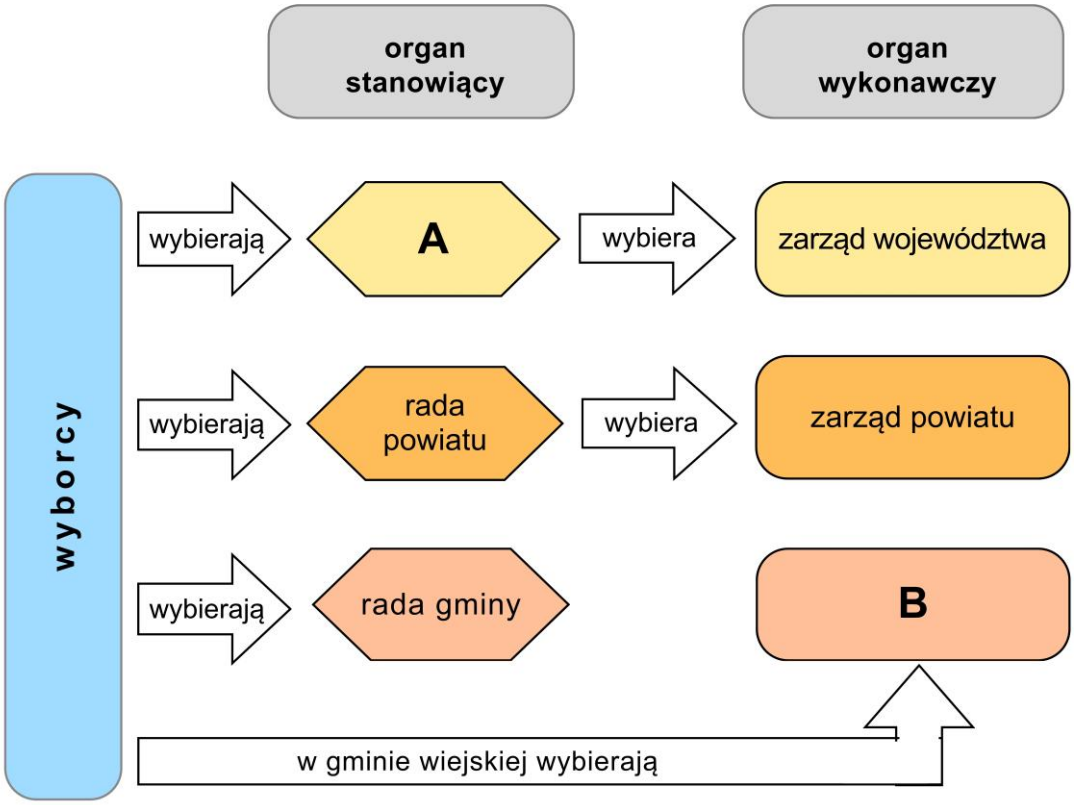

Zadanie 10.1. (0–1)

Uzupełnij schemat. Podaj nazwy organów samorządu terytorialnego, które na schemacie oznaczono literami A i B.

10.1.
0–1

A: .....

B: .....

Zadanie 10.2. (0–1)

Uzupełnij zdanie. Wpisz nazwę funkcji.

10.2.
0–1

Przewodniczącym zarządu powiatu jest …… .

Zadanie 10.3. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Organ wykonawczy samorządu województwa w Polsce ma charakter kolegialny.	**P**	**F**
Organ wykonawczy samorządu powiatowego w Polsce jest wybierany w wyborach pośrednich.	**P**	**F**

Zadanie 11.

O odpowiedzialności organów państwa

[Konstytucja marcowa] przewidywał[a], że <u>każdy akt rządowy Prezydenta Rzeczypospolitej dla swej ważności wymagał podpisu Prezesa Rady Ministrów i właściwego ministra</u> […]. W art. 51 ust. 1 jako następstwa [tej] zasady […] przyjęto polityczną i cywilną nieodpowiedzialność głowy państwa wraz z uznaniem solidarnej i indywidualnej odpowiedzialności ministrów za akty rządowe Prezydenta.

A. Rakowska, […] *w dyskusji ustrojowej poprzedzającej uchwalenie Konstytucji kwietniowej*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Iuridica”, 70 (2009), s. 65.

11.1. 0–1

Zadanie 11.1. (0–1)

Podaj nazwę instytucji prawnej, której opis podkreślono w tekście.

.....

11.2. 0–1–2

Zadanie 11.2. (0–2)

Podaj dwie różnice między instytucją prawną, której opis podkreślono w tekście, a rozwiązaniem prawnym w analogicznym zakresie obowiązującym obecnie w Rzeczypospolitej Polskiej.

Różnica 1.

- rozwiązanie przyjęte w konstytucji marcowej:

.....

.....

.....

- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące:

.....

.....

.....

Różnica 2.

- rozwiązanie przyjęte w konstytucji marcowej:

.....

.....

.....

- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące:

.....

.....

.....

Zadanie 12.

Fragment ustawy

Art. 28. 1. Partia polityczna, która:
1) w wyborach do Sejmu samodzielnie tworząc komitet wyborczy[,] otrzymała w skali kraju co najmniej 3% ważnie oddanych głosów na jej okręgowe listy kandydatów na posłów albo
2) w wyborach do Sejmu weszła w skład koalicji wyborczej, której okręgowe listy kandydatów na posłów otrzymały w skali kraju co najmniej 6% ważnie oddanych głosów, ma prawo do otrzymywania przez okres kadencji Sejmu […] subwencji z budżetu państwa na działalność statutową […].
Art. 29. 1. Wysokość rocznej subwencji, o której mowa w art. 28 […], ustalana jest na zasadzie stopniowej degresji proporcjonalnie do łącznej liczby głosów ważnych oddanych na listy okręgowe kandydatów na posłów tej partii albo koalicji wyborczej, w rozbiciu na liczby głosów odpowiadające poszczególnym przedziałom określonym w procentach […].

Wiersz	Głosy ważne oddane w całym kraju łącznie na listy okręgowe kandydatów na posłów danej partii politycznej albo koalicji wyborczej w rozbiciu odpowiednio dla każdego przedziału		Wysokość kwoty za jeden głos […]
1	procent	liczba głosów […]	
2	do 5%		5 złotych 77 groszy
3	powyżej 5% do 10%		4 złote 61 groszy
4	powyżej 10% do 20%		4 złote 4 grosze
5	powyżej 20% do 30%		2 złote 31 groszy
6	powyżej 30%		87 groszy

Dz.U. z 2023 r. poz. 1215 (stan prawny na dzień 27 stycznia 2026 r.).

Zadanie 12.1. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wartości procentowe określone w art. 28 ust. 1. przytoczonej ustawy to progi wyborcze.	**P**	**F**
Zastosowanie zasady stopniowej degresji powoduje, że różnice w poziomie finansowania partii politycznych są mniejsze, niż wynikałoby to wprost z różnicy w wyniku wyborczym.	**P**	**F**

12.2.
0–1

Zadanie 12.2. (0–1)

Rozstrzygnij, czy zgodnie z przytoczonym fragmentem ustawy warunkiem otrzymywania przez partię polityczną subwencji z budżetu państwa jest uzyskanie mandatów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przez kandydatów komitetu wyborczego tej partii. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

12.3.
0–1

Zadanie 12.3. (0–1)

Odwołując się do zasady stopniowej degresji, uzasadnij, że jej stosowanie przyczynia się do wzmocnienia pluralizmu sceny politycznej w Polsce.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 13.

Fragment ustawy

Art. 14.
1. Organy władzy publicznej oraz organy innych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, na żądanie komisji, składają pisemne wyjaśnienia lub przedstawiają dokumenty będące w ich dyspozycji albo akta każdej sprawy przez nie prowadzonej.
2. Komisja może zapoznawać się z dokumentami lub aktami, badając sprawę na miejscu.
3. Na wniosek sądu lub prokuratora komisja udostępnia tym organom zebrane przez siebie materiały […].
Art. 18.
1. Jeżeli komisja w trakcie postępowania uznała, że dokonane przez nią ustalenia uzasadniają postawienie osobom […] zarzutu popełnienia przez nie w sposób zawiniony, w zakresie swojego urzędowania lub w związku z zajmowanym stanowiskiem, czynu naruszającego Konstytucję lub ustawę, występuje z wstępnym wnioskiem o pociągnięcie tych osób do odpowiedzialności konstytucyjnej przed Trybunałem Stanu.
2. O wystąpieniu z wnioskiem, o którym mowa w ust. 1, komisja postanawia większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy liczby jej członków.

Dz.U. z 2016 r. poz. 1024 (stan prawny na dzień 27 stycznia 2026 r.).

Zadanie 13.1. (0–1)

13.1. 0–1

Podaj nazwę rodzaju komisji sejmowej, której dotyczy przytoczony fragment ustawy.

.....

Zadanie 13.2. (0–1)

13.2. 0–1

Rozstrzygnij, czy Najwyższa Izba Kontroli może przekazywać komisji, o której mowa w przytoczonym fragmencie ustawy, materiały z prowadzonych kontroli.
W uzasadnieniu uwzględnij odpowiedni artykuł i ustęp z przytoczonego fragmentu ustawy.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 13.3. (0–1)

13.3. 0–1

Dokończ zdanie. Wpisz nazwę wymogu prawnego ważności głosowania.

Warunek, którego przykład podkreślono w przytoczonym fragmencie ustawy, dotyczący minimalnej liczby osób uczestniczących w głosowaniu, nosi nazwę …… .

Zadanie 14.

Fotografia. Udzielanie pomocy w Syrii w 2017 r.

Fot. PAH, www.pah.org.pl

Tekst. O pomocy humanitarnej

Konflikty zbrojne, klęski żywiołowe, katastrofy wywołane działalnością człowieka mogą się przyczyniać do powstawania kryzysów humanitarnych […], w których miliony ludzi potrzebują natychmiastowej pomocy. […]

Pracownicy humanitarni muszą codziennie stawiać sobie pytania, czy ich pomoc faktycznie poprawia sytuację ofiar, czy też ją pogarsza, gdyż dostarczają środków w jakiejś mierze umożliwiających kontynuację działań grupom zbrojnym, oraz jak daleko mogą się w swoich działaniach posunąć, by zyskać dostęp do ofiar; czy dopuszczalna jest współpraca z władzami państwa, rebeliantami, terrorystami, wojskiem? Co jest lepsze: zająć stanowisko, nagłośnić naruszenia praw człowieka, które przecież często towarzyszą kryzysom humanitarnym, i wskazać winnych, czy też trzymać się […] zasad neutralności, bezstronności i niezależności? Pozostać na miejscu i być swego rodzaju tarczą ochronną dla atakowanej ludności cywilnej, czy wyjechać, dbając o własne bezpieczeństwo?

D. Heidrich, *Znaczenie i rola organizacji pozarządowych w świadczeniu pomocy humanitarnej*, [w:] *Pomoc humanitarna w świetle prawa i praktyki*, P. Grzebyk, E. Mikos-Skuza (red.), Warszawa 2016, s. 179, 200.

Zadanie 14.1. (0–1)

14.1.
0–1

Podaj pełną polską nazwę organizacji, której działania przedstawiono na fotografii.

.....

Zadanie 14.2. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Jednym z obszarów aktywności organizacji, której działania przedstawiono na fotografii, jest niesienie pomocy ofiarom wojen domowych.	**P**	**F**
Organizacja, której działania przedstawiono na fotografii, została utworzona na mocy rozporządzenia Rady Ministrów.	**P**	**F**

Zadanie 14.3. (0–1)

14.3.
0–1

Na podstawie tekstu sformułuj dwa dylematy pracowników humanitarnych.

- .....

.....

.....

.....

.....

- .....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15.

Definicja pojęcia

Współczynnik Giniego – miara nierówności rozkładu dochodów; przybiera wartość między 0 a 1 (lub – jeśli przemnożymy przez 100 – między 0 a 100). Ten wskaźnik osiągnąłby wartość 0, gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1 – gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy.

Na podstawie: stat.gov.pl

Mapa. Wartości liczbowe współczynnika Giniego w wybranych państwach europejskich w 2023 r.

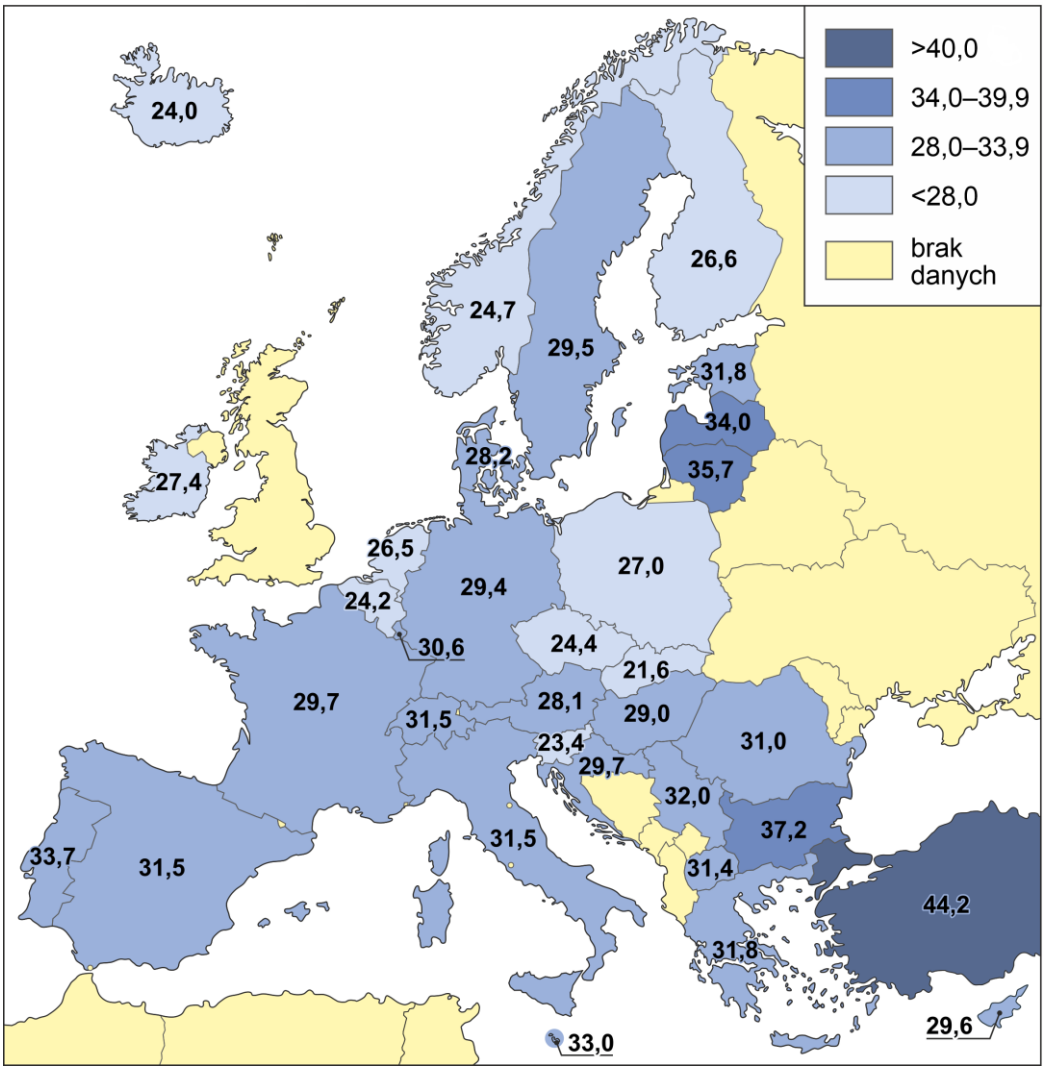

Na podstawie: ec.europa.eu za: EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat © Cartography: Eurostat – IMAGE, 11/2024

Zadanie 15.1. (0–1)

15.1.
0–1

Na podstawie danych przedstawionych na mapie sformułuj wniosek na temat poziomu rozwarstwienia dochodowego w Polsce w porównaniu z Francją, z Hiszpanią, z Niemcami i z Włochami. W odpowiedzi uwzględnij wartości liczbowe.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15.2. (0–1)

Na podstawie danych przedstawionych na mapie oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Spośród państw przedstawionych na mapie, dla których wskazano wartość współczynnika Giniego, najniższą wartość tego współczynnika w 2023 r. miało państwo należące do Grupy Wyszehradzkiej.	**P**	**F**
Wśród państw członkowskich Unii Europejskiej tylko cztery miały w 2023 r. współczynnik Giniego na poziomie niższym niż 25.	**P**	**F**

Zadanie 16.

O sytuacji wewnętrznej w jednym z państw

Rozpoczęło się masowe i systematyczne mordowanie ludności cywilnej. Masowe masakry były aktami ludobójstwa, które zszokowały społeczność międzynarodową. W części Kigali w pobliżu lotniska straż prezydencka zabijała ludność Tutsi. Zaledwie w pół godziny po katastrofie lotniczej żołnierze pochodzący z ludu Hutu wraz z policją paramilitarną i personelem wojskowym stawiali blokady drogowe, by zatrzymać i zabijać Tutsi. W ciągu kilku tygodni po katastrofie lotniczej w kraju zginęło około 1 miliona osób. Zamordowano również premier Hutu Agathe Uwilingiyimana i 10 belgijskich uczestników misji pokojowej, którzy ją ochraniali. W odpowiedzi na zabójstwo żołnierzy rząd belgijski podjął decyzję o wycofaniu swoich oddziałów. Inne państwa postąpiły podobnie.

Na podstawie: *Jak doszło do ludobójstwa* […], 2014, www.unic.un.org.pl

Zadanie 16.1. (0–1)

16.1.
0–1

Podaj nazwę państwa, w którym rozegrały się wydarzenia przedstawione w tekście.

.....

Zadanie 16.2. (0–1)

16.2.
0–1

Podaj pełną polską nazwę organizacji międzynarodowej, która podjęła decyzję o utworzeniu misji pokojowej wspomnianej w tekście.

.....

Zadanie 17.

Tekst 1. Opisy wybranych instytucji Unii Europejskiej

Opis A: […] reprezentuje obywateli państw członkowskich UE. Posłowie wybierani są w wyborach bezpośrednich.
Opis B: […] reprezentuje rządy poszczególnych państw członkowskich UE. To instytucja, w ramach której przedstawiciele rządów państw członkowskich i eksperci spotykają się na posiedzeniach organizowanych według dziedzin polityki.
Opis C: […] wspiera wspólne interesy UE. Przedkłada wnioski ustawodawcze, realizuje politykę UE, wykonuje budżet oraz czuwa nad prawidłowym stosowaniem prawa Unii przez poszczególne państwa członkowskie UE.

Na podstawie: *Instytucje i organy UE*, european-union.europa.eu

Tekst 2. Fragment informacji prasowej

W spotkaniu w Brukseli, zwołanym przez przewodniczącego Antonio Costę, uczestniczyli szefowie państw i rządów 27 państw członkowskich Unii Europejskiej. Poruszono na nim kwestie pokoju i bezpieczeństwa w Europie.

Na podstawie: M. Cedro, *Przywódcy państw UE* […], www.pap.pl

17.1. 0–1–2

Zadanie 17.1. (0–2)

Do opisów przedstawionych w tekście 1. przyporządkuj odpowiednie nazwy instytucji Unii Europejskiej, wybrane spośród podanych.

Rada *Komisja Europejska* *Rada Europejska* *Parlament Europejski*
Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

Opis A: .....

Opis B: .....

Opis C: .....

17.2. 0–1

Zadanie 17.2. (0–1)

Rozstrzygnij, czy fragment informacji prasowej przytoczony w tekście 2. dotyczy spotkania przedstawicieli instytucji przedstawionej w opisie B z tekstu 1. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 18. (0–7)

Fragment artykułu naukowego

Ze swej istoty budżet obywatelski ma służyć aktywizacji mieszkańców w życiu publicznym, zwiększeniu ich zaufania do organów przedstawicielskich, identyfikacji z daną wspólnotą samorządową, a także ma sprzyjać otwartości organów jednostek samorządu terytorialnego na potrzeby mieszkańców i trafności podejmowanych przez te organy decyzji; decyzji adekwatnych do potrzeb […]. Efektywność i zainteresowanie tym instrumentem partycypacji zależy od wielu czynników, w tym rozwiązań prawnych stanowiących podstawę prawną jego tworzenia.

A. Mituś, *Budżet obywatelski / partycypacyjny w kontekście budżetów miast wojewódzkich*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska", sectio K, 2 (29), 2022, s. 101–102.

Fragment ustawy o samorządzie gminnym

Art. 5a. 1. W wypadkach przewidzianych ustawą oraz w innych sprawach ważnych dla gminy mogą być przeprowadzane na jej terytorium konsultacje z mieszkańcami gminy. […]
3. Szczególną formą konsultacji społecznych jest budżet obywatelski.
4. W ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu decydują corocznie o części wydatków budżetu gminy. Zadania wybrane w ramach budżetu obywatelskiego zostają uwzględnione w uchwale budżetowej gminy. Rada gminy w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie może usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego.
5. W gminach będących miastami na prawach powiatu utworzenie budżetu obywatelskiego jest obowiązkowe, z tym że wysokość budżetu obywatelskiego wynosi co najmniej 0,5% wydatków gminy zawartych w ostatnim przedłożonym sprawozdaniu z wykonania budżetu.

Dz.U. z 2025 r. poz. 1153 z późn. zm. (stan prawny na dzień 27 stycznia 2026 r.).

18. 0–1–2–3–4–5–6–7

Jako jedna z osób wchodzących w skład komitetu obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej napisz tekst wystąpienia dotyczącego budżetu obywatelskiego (partycypacyjnego), które można byłoby wygłosić w czasie posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej. W swojej wypowiedzi uwzględnij:
– korzyści dla lokalnej społeczności oraz dla wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego, płynące z budżetu obywatelskiego (partycypacyjnego)
– możliwe przeszkody w realizacji budżetu obywatelskiego (partycypacyjnego), wynikające z obowiązującego prawa, oraz przeszkody w zakresie przygotowania i realizacji projektów
– swoje propozycje zmian w ustawie o samorządzie gminnym, dotyczące budżetu obywatelskiego (partycypacyjnego). Uzasadnij te propozycje.
W swojej pracy skorzystaj z zamieszczonych materiałów źródłowych.

BRUDNOPIS (nie podlega ocenie)

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony
Formuła 2023